

Asia: VN/14348/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne asiakasmaksuasetuksen muutoksista

Keski-Suomen hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta lausua muutoksista ja esittää seuraavan lausunnon:

Asiakasmaksuasetusluonnoksen mukaiset asiakasmaksujen korotukset perusterveydenhuollossa ja etenkin erikoissairaanhoidossa ovat huomattavat. Keski-Suomen hyvinvointialue esittää korotusten suuruus huomioon ottaen huolensa asiakkaiden hakeutumisesta jatkossa terveydenhuollon palveluiden käyttäjäksi. Asiakasmaksujen mittavilla korotuksilla saattaa olla vaikutuksia siihen, että asiakkaat eivät hakeudu riittävän ajoissa terveydenhuollon palveluiden piiriin ja tämän takia sairaudet pitkittyvät ja niiden hoito muodostuu myöhemmässä vaiheessa kustannuksiltaan kalliimmaksi. Ehdotetut muutokset myös lisäävät epätasa-arvoa sosiaali- ja terveystalouteen pääsyn osalta. Terveystalouden palveluiden tarve on yleisesti suurempi työvoiman ulkopuolella olevilla kuin työssäkäyvillä. Edelleen pienituloiset käyttävät laajemmin julkisia terveydenhuollon palveluita kuin suurituloiset. Näin ollen asiakasmaksujen korotusten kielteiset vaikutukset hoitoon pääsystä painottuisivat enemmän työvoiman ulkopuolella oleviin henkilöihin ja pienituloisiin kotitalouksiin.

Rahoituslakiin esitetty muutos vähentäisi laskennallista asiakasmaksutulon lisäystä vastaavan rahoituksen hyvinvointialueiden yleiskatteellisesta valtion rahoituksesta etupainotteisesti ja täysimääräisesti. Tämä lakimuutosehdotus tosiasiallisesti heikentäisi hyvinvointialueiden talouden tasapainotilaa tilanteessa, jossa kaikki hyvinvointialueet tekevät taloudellisesti alijäämisiä tuloksia ja hyvinvointialueiden tulee voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti kattaa kertyneet alijäämänsä vuoteen 2026 mennessä. Tämän vuoksi rahoituslakiin esitettävät muutokset tulisi jättää toteuttamatta ja asiakasmaksutulojen mahdollisista korotuksista kertyvä lisätulo tulisi jättää vahvistamaan hyvinvointialueiden taloutta.

Vähimmäisvaatimuksena on se, että asiakasmaksujen korotuksen laskennallista vaikutusta maksutulojen kertymään ei vähennettäisi täysimääräisesti hyvinvointialueiden rahoituksesta. Keski-Suomen hyvinvointialueen näkemyksen mukaan ilman muutosta maksukattorajaan ei ehdotetun asiakasmaksumuutoksen vaikutuksia voida toteuttaa rahoitusneutraalilla tavalla hyvinvointialueiden näkökulmasta. Mikäli maksukattorajaa ei nostettaisi, leikkaisi maksukatto osan korotusten vaikutuksesta hyvinvointialueiden tulokertymään ja muutos heikentäisi hyvinvointialueiden talouden tasapainotilaa. Myös asetusluonnoksen perustelumuistion vaikutusten arvioinnissa todetaan asia seuraavasti: ”Asiakasmaksujen korottamisen myötä maksukatto täytyisi jatkossa nopeammin ja useammalla henkilöllä, kun maksukaton tasoa ei kuitenkaan korotettaisi, vaan se säilyisi ennallaan”. Huomionarvoista on myös se, että asiakasmaksujen näin merkittävä korottaminen tulisi kasvattamaan hyvinvointialueiden kustannuksia esim. perustoimeentulon kustannuksien ja luottotappioiden lisääntymisen kautta. Nämä asetusmuutoksesta aiheutuvat lisäkustannukset tulisi huomioida rahoituslaskelmissa, jotta muutos olisi vähintään rahoitusneutraali hyvinvointialueiden kannalta.

Lausuntonne todistuksista ja lausunnoista perittävistä asiakasmaksuista.

Huom! tämä kysymys on osoitettu ensisijaisesti hyvinvointialueille. Todistuksista ja lausunnoista perittävien asiakasmaksujen jatkovalmistelua varten hyvinvointialueita pyydetään tuottamaan valmistelun tueksi tietoa hyvinvointialueen antamien todistusten ja lausuntojen määristä sekä niistä saatavista asiakasmaksutuloista. Samalla mahdollisuuksien mukaan pyydämme tietoa alla olevasti eriteltynä:

- Lääkärinlausunnot ajokorttia varten
- Lääkärinlausunnot aselupaa varten
- Muut säädöspohjaiset lausunnot ja todistukset (jos tieto jo koottuna)
- Muut (ei-säädöspohjaiset) todistukset (jos tieto jo koottuna).

Lisäksi hyvinvointialueita pyydetään arvioimaan todistuksista ja lausunnoista perittävän asiakasmaksun nykyisen enimmäismäärän suhdetta todistusten/lausuntojen tuottamisen kustannuksiin (maksujen kustannusvastaavuus).

Tietoa tarvitaan, jotta todistuksista ja lausunnoista perittävän maksun enimmäismäärään valmisteltavan korotuksen vaikutukset hyvinvointialueen rahoitukseen voidaan arvioida hyvinvointialueiden rahoituksen turvaavalla tavalla.

Keski-Suomen hyvinvointialue pitää hyvänä sitä, että erityiseen tarkasteluun otetaan ammattihenkilöiden työajan kohdentaminen asiakastyöhön. Erilaisten todistusten ja lausuntojen määrä ja niihin käytettävä työaika kuluttavat ammattihenkilöiltä suoraan asiakastyöhön käytettävää aikaa tilanteessa, jossa hyvinvointialueet kärsivät paikoin merkittävästä henkilöstöpulasta.

Keski-Suomen hyvinvointialueella vuonna 2023 on peritty lausuntomaksuja arviolta seuraavasti:

- Lääkärinlausunnot ajokorttia varten: 1 285 kpl, peritty asiakasmaksutulo (todistusmaksu + käyntimaksu) noin 106 000 euroa.

- Lääkärinlausunnot aselupaa varten: arviolta hieman alle 100 kpl, peritty asiakasmaksutulo noin 5 000 euroa.
- Muut lausunnot ja todistukset: arviolta noin 8 500 kpl, peritty asiakasmaksutulo noin 308 000 euroa.

Suntioinen Aija-Elina
Keski-Suomen hyvinvointialue